

פ ר ט י כ ל מ.ס. /ג

מישיבת ועדה הזקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ד', כ"ט באדר א' - 7.3.1951

חברי הועדה הנוכחים:
נ. ניר - היו"ר
ב. איזנשטט
ע. אסף
י. בדר
ד. בר-רב"האי
מ. בן-עמי
ח. בן-אשר
א. ג'רג'ורח
ב.צ. דינבורג
ה. טובי
ש. כ"ץ
ק. כחנא
י. כסה
א. לנקין
א. פרמינגר
י. קליבנוב
ח. רובין
א. חבורי
ז. שזר
א.ח. שאג

מוזמנים:
א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי
א. צילן - משרד הפנים
מ. פיאמנטה - מתרגם לערבית.

הישיבה נפתחה בשעה 08.20.

היו"ר נ. ניר: אני פותח את הישיבה.

עלינו להחליט על סדר ישיבותינו.

הוחלט: לקיים את ישיבת הועדה היום אח"צ, עד שעה 16.30, וביום ה' מ-9 בבוקר עד 2 אח"צ במשרד המשפטים בח"א.

סעיף 26 (המשך).

היו"ר נ. ניר: קיימנו כבר את הדיון בסעיף זה ועלינו לעבור להצבעה.

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

מעצעה לחוסיף את המלים "בהא מיוחד" -

נתקבלה.

ההצעה לחוסיף את המלים "במעטפה בלתי שקופה" -

נתקבלה.

ההצעה שהמעטפה תהיה עם הוחמה של הועדה -

נתקבלה.

ההצעה שהמעטפה הנמסרת ע"י הבוחר תהיה סגורה -

לא נתקבלה.

אני הייתי מציע את הנוסח הבא: "בהא

א. ידיו:

המסחיר את הבוחר מעיני זולתו נותן הבוחר

פחק הצבעה לחוך מעטפה אטימה שנמסרה לו ע"י ועדת הקלפי; את המעטפה הוא

מטיל לעיני ועדת הקלפי לחוך הקלפי."

חנוסח נתקבל.

יש הצעה שהמשלה תספק את הפחקאות לכל

א. פרמינגר:

הקלפיות, על חשבונה. אני צריך להתייעץ

ואודיע אם אעמוד על ההצעה הזאת.

בסעיף-קטן (ב) היתה הצעה של ה' צילן

היו"ר נ. ניר:

להשמיט את המלה "כינוי", כדי שאם לא

יהיה כינוי, זה לא יפסול את הפחק. היתה גם הצעה של חבר הכנסת בורג,

שהפחק יהיה אחיד בצבא וגודל.

אפשר להגיד כי על הפחק יהיו רשומים גם

א. צילן:

האות וגם הכינוי, ובלבד שהקובעה במקרה

של ~~צבא~~ אי הבנה תהיה האות.

הנוסח צריך להיות כך: "הפחק נושא עליו

היו"ר נ. ניר:

את האות. הוא יכול לשאת גם כינוי; קובעה

האות."

ההצעה נתקבלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.61
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

ר.ל.

היו"ר נ. ניר:

ההצעה להוסיף שהאזהרה תהיה "לפי הדוגמא שאושרה
ובלבד שתהיה אחידה בגודל ובצבע" -

לא נתקבלה.

ההצעה לכתוב כי האזהרה צריכה להיות אחידה -

לא נתקבלה.

בישיבה הקודמת היתה הצעה של חבר הכנסת:

אידוב כהן האומר שכל בוחר יוכל לדרוש מועדת הקלפי פתק ריק ולכתוב
בכתב ידוע את האזהרה הרצויה לו.

ה. טובי: אם אנחנו קובעים שצריך לדרוש את הפתק

הריק מועדת הקלפי, כבר פסלנו את החשאיות

של הקול הזה. פתקים כאלה יהיו מעטים, וידוע כי הפתק הלבן הטהור בכתב
יד, אותו אדם זרק אחרו. אם אנחנו רוצים לאפשר הבאת פתקים לבנים,
עלינו לאפשר לבוחר להביא את הפתק הלבן ולא להזקק לועדה אצאאא
הקלפי בקבלת הפתק. (א. צילון: אבל זה צריך להיות לפי דוגמא שנקבעה).
מדוע זה צריך להיות לפי הדוגמא? הרי יהיו מקרים בוודים טאלה בכל
הארץ? אדם כזה, צריך לאפשר לו להביא את הפתק בכיסו ואין אנחנו
צריכים למסור זאת לועדה.

א. לנקין: עולי תימן כותבים בכתב רש"י, וקשה להבחין

בין "מ" ו"פ", למשל.

ד. בר-רב-האי: הכוונה היא למנוע אפשרות שמי שאינו מוצא

את הפתק הרצוי לו, לל תהיה לו אפשרות
לבחור ברשימה הרצויה לו. לכן באה האפשרות לכתוב את האזהרה על פתק לבן.
את האפשרות הזאת יש לתת לבוחר או ל"י זה שהוא יביא אתו פסח נייר או
שתתן לו פסח-הנייר, כי הבוחר גם אינו חייב לשאת אתו פתקאזה ניר.
אבל, אין זה שולל שאם הבוחר מביא אתו פתק לבן טוב בכתב יד, יש לאפשר
לו להצביע באופן כזה. אני רוצה להקנות לו את שתי האפשרויות. עלינו
לבחור בעניין זה בין האפשרות שהבחר לא יוכל להצביע במקרה כזה ובין
שאפשרות שהוא יוכל לבחור ובאיו שחיא דרך אצאאע יכול להירודע למישהו
איך הוא הצביע.

ששששששששששש

ועדה החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

רל.

א. פרמינגר:

אני מציע שגם אם דרש הבוחר פתק לבן
מועדה הקלפי וגם אם הביא אתו פתק כזה -

בשני המקרים הצבעתו כשרה.

א.ח. שאג:

אם אין התנגדות להצעתו של מר פרמינגר, אפשר
להוסיף סעיף-קטן (ג) הקובע דברים ברורים:
"הבוחר רשאי לרשום את האות בכתב ידו" ולהוסיף כי ועדה הקלפי צריכה לתת
לו פתק לבן במקרה ש בקש זאת ממנה.

א. ירון:

אם נותנים לבוחר אפשרות להביא פתק מהבית,
פירוש הדבר שלפתק כזה חוכל להיות כל צורה

שהיא.

אני רוצה להציע הצעה אשר תענה על השאלה

וגם חשמור באיזו שהיא צורה על הסודיות של הבחירות: שועדת הקלפי תדאג
לכך שבתוך הא הצבעה יהיו פחקאות לבנות בגודל אחיד עם חותמת רשמית,
ובמקום לקחת פתק הצבעה יוכל הבוחר לקחת פתק כזה ולרשום עליו את האות
הרצויה לו.

היו"ר נ. ניר:

הצעה זו אינה באה במקום ההצעה שהבוחר יהיה
רשאי להביא אתו פתק, כי גם הפתקים הלבנים

יכולים להגמר.

י. גדר:

דומני שאין כל ערך להחלטה שתהיה צורה אחידה
לפתקים, אם מתליטים כי בוחר שיכתוב את האות

בכתב ידו, יוכל לעשות זאת על כל פתק שהוא. לכן אני מציע שמחוץ למה שקבענו
לגבי הצבע - שכל הפתקים מוכרחים להיות לבנים - נותחור על כל הגבלות אחרות.
כיון שכתיבת האות בכתב ידו תהיה במספר מוגבל וקטן של מקרים, לא יהיה
בכך כל רע אם פתקים אלה לא יהיו בדיוק כמו הפתקים האחרים.

א. צילן:

אולי תקבלו את הנוסח הבא: "ועדה הקלפי

תדאג לכך שבחא ההצבעה ימצא מלאי פחקי הצבעה

ריקים לפי דוגמה מאושרת ועל פתק כזה רשאי הבוחר לכתוב את אות הרשימה

שבעדה הוא מצביע."

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שאפשר יהיה להצביע בפתקים שהאוח
בהם תהיה כתובה בכחב יד - בצורה זאת או אחרת - 8
נגד - 2.

הצעה א.ח. שאג, שאפשר יהיה להצביע בפתק לבן שהאוח
בו כתובה בכחב יד, בין שהבוחר מביא אתו את הפתק הזה
ובין שהוא מבקש פתק ריק מועדת הקלפי -

נחקבלה.

ההצעה לא לכתוב בסעיף קטן (ג) שום דבר ביחס
לפסול של הצבעה כשיש במעטפה שתי אותיות -

לא נחקבלה.

בעד ההצעה שבמקרה שישנם שני פתקים במעטפה אחת,
ההצעה פסולה בכל המקרים - 9
בעד ההצעה שבמקרה שישנם שני פתקים במעטפה אחת
ההצעה פסולה רק אם שתי האותיות שונות - 3.

הוחלט: סעיף קטן (ג) נשאר כמו שהוצע.

אני עומד על הצעתי שהממשלה תחן את
פתקי ההצבעה בשביל כל המפלגות.

א. פרמינגר:

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד הצעה א. פרמינגר שהפתקים יודפסו ע"י הממשלה
לכל המפלגות
נגד
- 10
- 7.

ההצעה נחקבלה.

קל מאוד להחליט ליד שולחן זה כל מיני
החלטות. אינני מדבר כבר על כך שזה

א. צילון:

קשור בהוצאה; אני מבין שלכך הכוונה. אבל יש גם שאלה של אפשרות טכנית
לבצע את הדבר הזה. אני מבקש מאוד לא אאל להחליט על כך בישיבה זו
כדי לתת לי אפשרות לברר את הדברים אצל הגורמים המטפלים בהכנת כל
מיני דברי דפוס. אני רוצה לברר אם זה אפשרי ואיך אפשר לסדר זאת.
כי רבותי, הממשלה חצטרך לתת מליונים של פתקים בכל מיני מקומות לכל
קרשימה הקטנה ביותר, שיש לה סיכויים לקבל אולי 10 אלפים קולו אני
מבקש לא להכריע בשאלה זאת כרגע ולאפשר לי לברר זאת, כי מוטב לא להחליט
דבר שאי-אפשר לקיימו.

תפטר את הממשלה; תביעו לה אי-אמון;

י. כנסת:

היא לא תעשה זאת לא תהיה שחיאוח

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

י. כסה:

כזאת? הממשלה לא התן מליונים של פתקים לרשימה שחבל אולי 100 קול?

גונב כספי ההסתדרות, אחת מדבר על שחיתות?
ת. רובין:

אני דורש שרובן יוצא מכאן. הוא אמר שאני
ע. אסף:

גנב!

איש מאתנו לא יושב כאן אם הוא לא יקח את
ז. שזר:

דבריו בחזרה.

איך אפשר לקרוא שחיתות להחלטה הועדה?
ת. רובין:

מה אמר כסה? שהממשלה לא תעשה זאת גם
י. בדר:

אם נחליט על כך? אז לשם מה אנחנו

יושבים כאן?

רבותי, נאמרו פה דברים משני הצדדים.
היו"ר נ. ניר:

שמעתי מצד חבר שאיננו חבר ממשלה, שהודיע

בשם הממשלה שהיא לא תעשה זאת. שמעתי מאותו החבר שאמר אחרי קבלת

ההחלטה שזוהי שחיתות. שמעתי מצד חבר שני שאמר: גנבתם כספי ההסתדרות.

שני הביטויים האלה אינם לכבוד הועדה, ואם אצטרך להוציא מהועדה,

אצטרך להוציא את שני החברים. היות ואינני רוצה לפזר את הועדה

בסקנדלים אני נוחן לשני החברים האלה התראה ראשונה ואחרונה שאם לא

יתגברו על יצרם וישתמשו בביטויים כאלה, לא תהיה לי ברירה בפעם שנייה

אלא להוציאם מהשיבה.

לדעתי אין כל אפשרות להמשיך בישיבה. אני
ע. אסף:

מציע שהיו"ר ישאל את הועדה. אינני מסכים

כי כאשר חבר באופן כללי שזוהי "שחיתות", וכאשר חבר אומר "אתם גנבתם" -

זה היינו הק.

אם מישהו מחברי הועדה אינו שבע רצון
היו"ר נ. ניר:

מהודעת היו"ר, יש לו רק דרך אחת: להביע

אי-אמון ליו"ר, ואם יציעו זאת, אני אצביע. (ד. בר-רב"האין) אין דבר

כזה. לא מהיו"ר, אלא מהנהלת הישיבה.

רל.

ועדת החוקה, חוק וטשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

ע. אסף: הועדה לא בחרה ביו"ר והיא אינה יכולה להורידו. אבל אם חבר הועדה מודיע לי שאני גנב, אינני יכול לעבור על זאת לסדר-היום.

(רעש בישיבה).

היו"ר נ. עיר: אני עוזב את הישיבה.

(היו"ר עוזב את הישיבה ל-5 דקות).

היו"ר נ. עיר: בקשר עם הודעתו של ד"ר צילן: הודעתו בהחלטה הדיון בחוק הבחירות כי כשנסיים את הדיון אפשר יהיה לבקש רביזיה של כל החלטה. בינתיים יוכל ד"ר צילן לברר את העניין.

א. צילן: אני מבטל את הודעתי.

י. כסה: אם התקבל ההצעה שהממשלה צריכה לספק את פתקי ההצבעה לכל המפלגות, אני מציע שדבר זה ייעשה לגבי הסיעות המופיעות בכנסת לפי יחסי הכוחות בכנסת, ואם תופענה בבחירות לכנסת השנייה מפלגות שלא היו בכנסת הזאת, הממשלה לא תהיה חייבת לספק להם פתקים, מפני שאין אנתו יודעים מי הם ומה כוחם.

ע. אסף: אני מציע שהממשלה תמציא את הפתקאות למפלגות חמורת השלום לפי הזמנתן.

ח. רובין: אני מבקש לחלק את הצעת כסה לשני חלקים.

היו"ר נ. עיר:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שהסיעות מקבלנה את הפתקאות לפי גודלן
נגד
- 8
- רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

בעד ההצעה שסיעות שתופענה בבחירות לכנסת השנייה ולא היו בכנסת הזאת, לא תקבלנה פתקים מהממשלה - מיעוט נגד
- רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

בעד הצעת ע. אסף שהממשלה תמציא את הפתקים למפלגות לפי הזמנתן ועל חשבונן נגד
- 7
- 12
ההצעה לא נתקבלה.

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

היו"ר נ. נפרד: עלינו להצביע את הצעת חבר הכנסת בורג

מהישיבה הקודמת.

י. בדרן: אני מציע לדחות את ההצבעה הזאת. אולי

נמצא בינתיים מוצא מהמצב הזה.

ח"ת"ר נ. ניר: כשנגמור את החוק חוכל להציע לעשות רביזיה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לדחות את ההצבעה על הצעה י. בורג - 5.
נגד - 7.

הצעה לא נתקבלה.

והכינוי
הצעה י. בורג שהחיה פהקה אחידה עם האו"ח/של כל
רשימת, והבוחר יסמן בפהקה באיזו רשימה הוא בוחר -

לא נתקבלה.

סעיף 27.

- (א) ספירת הקולות תהיה בכל קלפי על ידי ועדת הקלפי מיד אחרי גמר ההצבעה.
- (ב) ועדת הקלפי תערוך פרוטוקול על פתיחת הקלפי וספירת הקולות, ותעביר מיד את הפרוטוקול עם כל חומר ההצבעה לוועדת הבחירות האזורית.
- (ג) ועדת הבחירות האזורית תסכם את ספירת הקולות של ועדות הקלפי ותעביר את הפרוטוקולים של ועדות הקלפי עם כל חומר הבחירות לוועדת הבחירות המרכזית.
- (ד) פרוטוקול של ועדת קלפי ושל ועדת בחירות אזורית ייחתם על ידי יושב ראש הועדה או סגנו או על ידי שניים מחברי הועדה.

מ. בן-עמיד: שהיו"ר לבדו יחתום על הפרוטוקול - זה פחות

מדי ועלול להביא לטענות. מוטב שיחתמו על

הפרוטוקול היו"ר ושניים מחברי הועדה - לא חשוב אילו. זה יתן יתר משקל של נאמנות לפרוטוקול. (א. צילון ומה אם יסרבו לחתום?) למה יסרבו? אני הייתי בוועדה בחירות, וחברי הועדה חתמו ברצון על הפרוטוקול.

י. בדרן: אני חושב שכל חברי הועדה צריכים לחתום על

הפרוטוקול. אם יהיו נאמני רשימות כמשקיפים,

יחתמו גם הם על הפרוטוקול. אם מישהו יסרב לחתום, יוסיפו לפרוטוקול: זה וזה סרב לחתום מנימוקים אלה ואלה.

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

י. בדר:

אני מציע שנקבע איזה שהוא דין בכדי להבטיח את שמירת החומר. הנסיים גדולים ביותר נעשו בארצות שהם נעשו, בדרך מן הקלפי אל הועדה האיזורית. עלינו לקבוע או שכל ועדה הקלפי חסע לוועדה האיזורית, או שיסגרו את החומר בתוחמת. צריך להוסף עוד כמה דינים מפורטים: קודם כל צריך לספור את מספר המעטפות. צריך לפתוח את הקלפי, לסגור את החותם, ואסור יהיה לחברי ועדה הקלפי לצאת את החדר עד הגמר. קודם כל סופרים את המעטפות, מכניסים לפרוטוקול את מספר המעטפות, אח"כ עושים בדיקה ברשימת הבוחרים ובודקים אם מספר המעטפות מתאים למספר הבוחרים שבחרו - ואת זאת צריך לעשות מיד כדי שלא יהיה שום חשד. רק אח"כ צריך לפתוח את המעטפות ואפשר יהיה לבדוק אם מספר הפתקאות מתאים למספר המעטפות. אז אפשר לחלק את הפתקאות לפי הרשימות. דבר זה חשוב מאוד. הבחירות הקודמות היו טהורות ואשליהן שגם הפעם יהיה כך, אבל מוטב לקבוע את הדברים האלה כדי שלא יהיו תשדות בלתי מבוססים.

י. קליבנרוב:

אני רוצה להעיר את השומח לב חברי הועדה באופן רציני ביותר, שבדיון כזה אצא ובחצעות כאלו שאנחנו שממעים פה - והן יכולות להיות נכונות מאוד, אבל אלה הם דברים טכניים - לא נגמור את חוק הבחירות לא בשבוע זה וגם לא בשבוע הבא. דרושה תקנות רבות כדי לשמור על הגינות הבחירות. לשם כך קובעים כי אפשר להתקין תקנות. בכמה וכמה דברים טכניים עלינו לסמוך על ועדה הבחירות המרכזית, שיהיה לה זמן להתקין תקנות, בעת שלנו אין זמן לכך. אני מפנה את השומח לב החברים לתגובה דעה הציבור על עבודת צא הועדה שלנו. אומרים שיש אצלנו סבוטג'ה בענין זה. אני יוצא מהנחה שכולנו מעונינים לזרז את הבחירות, ואני רואה שאין אנחנו ממלאים את חובתנו מצי הציבור וכלפי הכנסת. אני מבקש מחברי הועדה לקחת בחשבון כי ועדה הבחירות המרכזית תהיה מורכבת בדיוק כמו שמורכבת הועדה שלנו, והיא גם לא תהיה פחות חכמה מאתנו; יהיו בה אותם יחסי הכוחות ואולי רבים מהיושבים כאן ישבו גם שם. לוועדה הבחירות יהיה זמן לעסוק בכל הדברים האלה, ואני מציע שלא נעסוק בשאלות טכניות האלה.

חיו"ר נ. ניר:

אינני רוצה להכנס להצעות בדר - שלאעתי הרבה מהן נכונות מאוד - עלינו להתליט

ועדה החוקה, חוק ומצטט
7.8.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

היו"ר נ. ניר:

אם אנחנו נכנסים לכל הפרטים האלה או שאנחנו מסתפקים במה שכחוב
בסעיף המוצע ומשאירים את כל היחור לוועדה הבחירות המרכזית.

ה צ ב ע ה

החלט: לא להכנס לפרטים שהוצעו ע"י
י. בדר

היו"ר נ. ניר:

יש הצעה שבמקום שכחוב "היו"ר או סגנו"
להוסיף "בהיעדרו", ובמקום שכחוב "או ע"י
שנים מחברי הועדה" להוסיף "בהעדרם".

א. ידין:

בקשר עם ההצעה שכל חברי הועדה יחתמו
על הפרוטוקולים: בכרוונה הצענו: "היו"ר
או סגנו או שנים מחברי הועדה" ולא הוספנו את המלה "בהיעדרו", כדי
להקל בעניין זה, ואם היו"ר לא ירצה לחתום ולא ירצה לתת נימוק לק,
יוכל מישחו אחר לחתום על הפרוטוקול. אני מקבל את הערה מר בן-עמי
ומציע שהפרוטוקול יחתם ע"י שנים מחברי הועדה, ביניהם היו"ר או סגנו.

א. פרמינגר:

אני מציע שכל חברי ועדה הקלפי הנוכחים
יהיו חייבים לחתום. כמו כן אני מציע
שבשעת החתימה יכניסו חברי הועדה את כל הסתייגויותיהם. החתימה רק
מאשרת כי גמרו לספור את הקולות וכל אחר הביע את דעתו. ועדה הבחירות
האיזורית תעשה מה שחעשה.

היו"ר נ. ניר:

אני רוצה להוסיף כי כך היה מקובל עד
עכשיו. אני חושב שחברי הועדה יסכימו
להצעה להוסיף כי כל חבר הועדה יססיסו את הסתייגויותיהם.

ההצעה נחקבלת.

ה צ ב ע ה

בעד הצעה א. ידין שיחתמו על הפרוטוקול לפחות שני
חברי הועדה, ביניהם היו"ר או סגנו - 10.
בעד ההצעה שכל חברי ועדה הקלפי יצטרכו לחתום - 6.

הצעה א. ידין נחקבלת.

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

היו"ר נ. ניר:

בעד ההצעה שגם משקיפים יוכלו להכניס את הערותיהם
בפרוטוקול ועדת הקלפי
נגד
- מי.עוט. -
- 9.

ההצעה נתקבלה.

סעיף 27 עם החיקונים שנתקבלו -

נתקבל.

א. חברי: לפני שאנחנו עוברים לאצק לסעיף 28 אני

רוצה לעשות נסיון להציע הצעה ביחס לכל

הפרק הששי - תוצאות הבחירות - מתוך הנחה שכל היושבים פה רוצים כי
הבחירות תהיינה ב-1951.

הפרק הזה דן על תוצאות הבחירות בתישובים

מתימטיים מומחיים, וההבדלים יכולים להיות דקים מן הדקים. אני מציע לבחור
בועדה משנה אשר מתוך יעילות, בזמן קצר ובהבנה הדדית, תוכל ליישר את כל
ההדורים ביחס לסעיפים האלה, ותביא לנו לישיבת הועדה מחד עבודה מסוכמת.
אם יהיו חילוקי דעות בנקודה אחת, אפשר יהיה לבררם. ע"י כך נקמץ לנו שלוש
ימי עבודה.

היו"ר נ. ניר: אינני מתנגד לוועדה משנה בדרך כלל. אבל

במקרה זה, כשועדה המשנה העבוד לא תוכל

לעבוד מליאת הועדה, וועדה המשנה תגזול מזמנה של מליאת הועדה. נוסף לכך,
כל מה שתחליט ועדה המשנה יובא מחדש למליאת הועדה ויתחיל ויכוח מחדש.
נסינו לעשות זאת בדיון על חוקים אחרים, וראינו כי במליאת הועדה חוזר תמיד
על כל סעיף, אלא אם מחליטים להביא לוועדה הסתייגויות בלבד. לדעתי, אהצעת
חברי פירושה עבודה כפולה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעה א. תבורי - 5.
נגד - רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

סעיף 28

"(א) לשם חלוקת המנדטים יחולק המספר הכללי של הקולות הכשרים
למספר הצירים נוסף אחד, דהיינו ל-121, והמספר היוצא מן
החילוק, בשמיטה השברים, יהיה "המורד הכללי".

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

"(ב) כל רשימה הזכה במספר המנדטים היוצא מחילוק מספר קולותיה הכשרים למודד הכללי.

(ג) המנדטים שנוותרו אחרי חלוקת המנדטים לפי סעיף-קטן (ב) יחולקו כך:

(1) לכל רשימה שזכתה לפחות במנדט אחד ייקבע "מודד הרשימה" על ידי חילוק מספר קולותיה הכשרים למספר המנדטים שקיבלה לפי סעיף-קטן (ב) נוסף אחר.

(2) הרשימה שקיבלה את מודד הרשימה הגדול ביותר הזכה במנדט נוסף; היו לשתי רשימות או יותר, אחרי השמטת השברים, מודדים שווים, הכריע ביניהן הגרלה שתיערך על ידי ועדת הבחירות המרכזית.

(3) חלוקה זו תימשך עד תום כל המנדטים, ובלבד שלרשימה שזכתה במנדט נוסף לפי פסקה (2) ייקבע מודד רשימה חדש בהחשב עם המנדט הנוסף הזה."

מונחים לפני מספרים מהבחירות לכנסת הראשונה.

ד. בר-רב-האי:

אין בשיטה הזאת אמצאה אורגינאלית של מדינת

ישראל, הלכנו בעקבות שיטות החישוב במקובלות בעולם, בחלק מן הארצות.

מניחים שכאשר אנחנו אומרים כי תהיינה

אצלנו בחירות יחסיות, אומרים בזאת משהו. אבל אין זה כל כך פשוט. גם

בשיטה בחירות זאת, קיימות שיטות חישוב שונות בעולם. ישנן שיטות אשר

בחישוב המתמטי שלהן יש מגמה של מהן עדיפות לרשימות הקטנות. ישנן

שיטות המנסות לשקף באופן מהימטי עד כמה שאפשר מלא, את יחסי הכוחות. כל

נסיון לקבוע מראש אם חישוב כזה או אחר יהיה לטובתו או לרעתו של מישהו -

אינו ניתן להיעשות, כי תמיד יש מומנט מסויים של מקריות.

מדוע מחלקים את קולות הבוחרים לז' על מספר

הצירים אלא על מספר הצירים +1? אין זאת אמצאה שלנו; זוהי תוצאה של

התפתחות מסויימות. שיטות החישוב של תוצאות הבחירות היחסיות התחילו עוד

בסוף המאה ה-18, והפרקטיקה התחילה רק במאה ה-19. הנסיונות הראשונים

נעשו על יסוד של חלוקת מספר הבוחרים למספר הצירים. תחילה חלקו את הצירים

רק למי שהיה לו מספר מלא של הקולות הדרושים. את הצירים הנותרים חלקו

לפי גודל העודפים שנשארו לרשימות. חלוקה זאת של קולות הבוחרים למספר

הצירים, עשתה את המודד גבוה מדי וקשה היה למפלגות קטנות להגיע למודד

שלם. כדי להגדיל את השנסה למפלגות הקטנות החליטו לחלק את קולות הבוחרים

למספר הצירים + 1. דבר זה הקטין את המודד. הקושי בענין זה הוא שלא

כל המנדטים מתחלקים בחלוקה ראשונה. במידה שמגדילים את המודד, מגדילים

את מספר המנדטים הניתנים למפלגות הגדולות, כי מקטינים את מספר המנדטים

הניתנים למפלגות הקטנות.

ר.ל.

ה. בר-רב-האי:

עברתי עכשיו מחדש על כל מיני אופני

חישוב של תוצאות הבחירות. אלף שיטות

מטובכות ואני חושב כי אין הן באות בחשבון בשבילנו. בפולנד, למשל,

עוברים שבועות עד שמגיעים לתוצאות הבחירות.

בבחירות לכנסת הראשונה היו לנו 21 רשימות.

רק 12 מהן קבלו מספר קולות מספיק למנדט שלם. 9 רשימות נפלו מיד.

המודד היה 3592. בתלוקה ראשונה חולקו 110 מנדטים, כלומר, בתלוקה של הקולות המלאים הדרושים למנדט. (אני מניח כרגע את בעיית ההתקשרויות; היא

אינה משנה). לגבי 10 המנדטים הנותרים נהגנו פרוצדורה כזאת: מצאנו

את מה שאנחנו קוראים "מודד רשימה". עלינו להבטיח שאף רשימה לא תקבל

מנדט נוסף מהעודף שלה כל זמן שיש לרשימה אחרת עודף יותר גדול, כלומר:

מספר קולות יותר גדול שטרם זכה למנדט. בבחירות לכנסת הראשונה קבלה

מפא"י 155 אלף קול. בתלוקה הראשונה היא קבלה 43 מנדטים. כדי לקבל

את מודד הרשימה שלה אני מחלק את 155 אלף על 43+1. כך אני עושה לגבי

כל הרשימות. את המנדט ה-111 אני מוסר לרשימה בעלת מודד-הרשימה הגדול

ביותר. אבל יתכן שאותה רשימה, גם אחרי קבלת מנדט נוסף, מודד-הרשימה

שלה יהיה גדול מאל רשימות אחרות. לכן אני מחשב את המודד השני של

הרשימה, לאחר קבלת המנדט הנוסף. למשל, אם זאת מפא"י - 44 + 1,

כך מתחלקים 10 המנדטים הנוספים בין הרשימות בעלות המודדים הגדולים

ביותר. בבחירות הקודמות הייתה חלוקה 10 המנדטים הנותרים כך: המנדט

ה-11 - רשימה ב; המנדט ה-112 - לפרוגרסיביים; המנדט ה-113 -

לרשימה מ; המנדט ה-114 - לרשימה ה; המנדט ה-115 - לרשימה א; המנדט

ה-116 גם הוא לרשימה א; המנדט ה-117 - לרשימה ס+צ (הוא נפל בידי

הציונים הכלליים); המנדט ה-118 - לרשימה א; המנדט ה-119 - לרשימה ב;

המנדט ה-120 לרשימה מ.

לדעתי, אופן חישוב זה שנהגנו בו בבחירות

הקודמות, הוא הפשוט ביותר והמחקבל ביותר על הדעה; אינני רוצה להגיד

הצורך ביותר. כל יתר אפפני החישוב בנויים על כך שהעם מאמין מאוד

במשלתו ובמוסדות המוציאים לפועל הקובעים את אופני החישוב. שם עושות

זאת באמת ועדות מיוחדות של מחימטיקאים.

אני ממליץ מאוד על השיטה שנהגנו בה

בבחירות הקודמות.

לל.

היו"ר נ. ניר:

הבחירה היא בין שיטת הנקראה שיטת

העודפים היותר גדולים ובין השיטות של

דונט. אפשר לעשות את החישוב בלי החשבונות של מספר הצירים+1, מה

שאינו משנה בהרבה את התוצאות.

נקח את הדוגמא הבאה: הצביעו 1000 קולות

בעד 4 רשימות: רשימה אחת זכתה ב-360 קול; רשימה שניה - ב-267 קול;

רשימה שלישית - ב-180 קול; רשימה רביעית - ב-193 קול. צריכים להיבחר

10 צירים. כל ציר צריך לקבל 100 קול בחלוקה ראשונה. 7 צירים מתקבלים

מיד בחלוקה הראשונה: לרשימה הראשונה - 3; לשניה - 2; לשלישית - 1

ולרביעית - 1. נשארו לחלוקה 3 צירים. אם אנהנו הולכים לפי שיטת

העודפים הגדולים ביותר, את הציר ה-8 מקבלת הרשימה הרביעית מפני

שהעודף שלה הוא 93 קול; את הציר ה-9 תקבל הרשימה השלישית שקבלה עודף

של 80 קול, וכו'.

אילו הייתי מחלק את העודפים בדוגמא

הנ"ל לפי שיטת דונט, הייתי צריך לנסות להוסיף את הציר ה-8 לכל אחת

מהרשימות, ולחלק את מספר הקולות שקבלה כל רשימה במספר הצירים שהיא

קבלה + הציר הנוסף הזה. לפי השיטה של העודפים הגדולים ביותר קבלה

את הציר ה-8 הרשימה הרביעית; לפי השיטה הזאת מקבלות את הציר ה-8

הרשימה הראשונה והשלישית. ההבדל הוא בכך שהשיטה הראשונה לטובת הרשימות

הקטנות, והשניה - לטובת המפלגות הגדולות.

א. פרמינגר:

אני רוצה לשאול את בר-רב-האי מדוע

לאחר שחלק באופן מלא 110 צירים מבין

120, לא הלך בדרך פשוטה: לקחת את כל העודפים שלא זכו למנדט, לחלק

אותם ב-10+1, ולקבל את המודד בשביל העודפים; וכן הלאה, לפי הצורך?

האם לדעתך לא תביא צורה זאת של חלוקת עודף המנדטים לאלאקא לצורה

המתאימה ביותר?

א. לנקין:

לפי השיטה שהוסברה ע"י בר-רב-האי, לקביעת

מודד הרשימה של מפא"י, אשר קבלה 43 צירים,

מוסיפים ציר אחד; לקביעת מודד הרשימה של ויצ"ו, שקבלה אף-אף-אף-אף רק

ציר אחד, מוסיפים גם כן ציר אחד. איפוא פה הצדק האבסולוטי?

ועדה החוקה, חוק ומשפט
7.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

רל.

ד. בר-רב-האי:

השיטה שפרמינגר מעמיד, יש בה קפיצה
משיטה הישוב אחת לשיטה הישוב שניה.

צריך להחליט באיזו דרך הולכים.

אין זה נכון שמוסיפים לו "יצו מאה אחוז

בקביעת מודד הרשימה. אם הם קבלו 510 קול ואם המודד לציר הראשון היה
3592, כדי למצוא את המודד לציר השני מחלקים את מספר הקולות שהם קבלו
ל-2. השאלה היא אם זכותה של רשימה כזאת למנדט הנוסף עדיפה על זכותה
של רשימה שקיבלה 150 אלף קול.

ב.צ. דינבורג:

היות ובכל החוק הלכנו בעקבות חוק הבחירות
לאסיפה המכוננת, אני מציע לא להכנס

לבירור השיטה גם בענין זה, ולקבל את השיטה שהיתה נהוגה בבחירות לאסיפה
המכוננת.

היו"ר נ. ניר:

אין אנתנו יכולים לפתור את הפה לאלה
שרוצים להציע שיטה אחרת. אני מבין את

הצעת חבר הכנסת דינבורג כאפילציה לחברי הועדה.

א. תבורי:

מדוע? אני מעמיד את זאת כהצעה. אולי
הועדה תחליט על כך ולא יהיה צורך בדיון.

י. בדר:

הועדה אינה יכולה לשלול דיון בענין זה.

היו"ר נ. ניר:

אני מודיע לחברי הועדה אשר לא היו נוכחים
בפתחת הישיבה כי התלטנו לקיים את ישיבת

הועדה היום אח"הצ מ-2.30 - 4.30 ומחר מ-9 בבוקר.

א.ת. שאג:

אני מבקש שהישיבה מחר תתחיל בשעה 10. לא
אוכל להגיע לשעה 9.

הותלם: ישיבת הועדה מחר תתחיל בשעה 10 בבוקר.

היו"ר נ. ניר:

הודעה אישית לחבר הכנסת כסה.

י. כסה:

אני רוצה להסביר למה התכוונתי באומרי מה

שעורר כאן פניה. רציחי לאמר כי התחלמ

שנתקבלה פה, האומרת שהמדינה צריכה לספק פתקי הצבעה לכל המפלגות ולכל

הרשימות - ודבר זה חובר לי בעיקר לאחר שנדחו הצעות התיקון שלי -

י. כסה:

מוכרחה לגרום לשחיתות ציבורית. ומה פירוש שחיתות ציבורית בחיים דמוקרטיים? כאשר נותנים אפשרות למישהו להופיע בגורם ציבורי ע"י זה שהמדינה צריכה להעניק לו אפשרות שאינה מגיעה לו. זוהי השקפתי. אני אומר כי החלטת הרוב בענין זה מוכרחה להביא לשחיתות ציבורית.

פירושו של חבר הכנסת רובין כאילו

אמרתי שהוא גורם לשחיתות ציבורית - אינו נכון. אני אומר שהחלטתה - גם אם זאת החלטת הרוב - מוכרחה להביא לשחיתות ציבורית. אין לשלול ממני את האפשרות להביע דעה כזאת.

אם אמרתי שהממשלה לא חקיים זאת,

אני מבין שאם הכנסת מחליטה, אפילו דבר אבסורדי ביותר, הממשלה מוכרחה לקיים זאת. רצייתי לאמר כי נעשה הכל במליאה הכנסת נגד זה, כי אני רואה בהחלטה הזאת אחד הדברים הקשים ביותר. נלחם בק בכנסת, כדי שהממשלה לא תצטרך לקיים החלטת כזאת. לא הייתה בכוונתי לפגוע בריבונות הכנסת.

חיו"ר נ. ניר: אני בטוח כי לו החבר פסה אמר מה שאמר

קודם כפי שאמר עתה, לא הייתה סערה,

ואני בטוח כי לו היה כאן חבר הכנסת רובין, ודאי היה גם הוא מודיע הודעה אישית, שלו היו הדברים נאמרים כך, לא היה אומר מה שאמר.

הישיבה ננעלה בשעה 10.50.